

BEERS, DE HERVORMDE KERK

Geschiedenis

Het vroeggotische kerkje is gebouwd in de 13de eeuw en toegewijd aan Maria. Het koor is toegevoegd in de 14de eeuw. In 1858 werd de kerk uitwendig ommetseld en voorzien van steunberen aan weerszijden van de noordingang. In 1857 was de oorspronkelijke toren, met zadeldak, vervangen door een nieuwe toren met spits. Daarna geen wezenlijke veranderingen meer. Vanaf ca. 1960 was de kerk niet meer in gebruik, het gebouw raakte sterk in verval.

In 1975 is het kerkje overgenomen door de Stichting Alde Fryske Tsjerken. Een grote restauratie vond plaats van 1981 tot 1983. Het gebouw is nu bestemd voor culturele evenementen en biedt onderdak aan een klein stinsmuseum.

Exterieur

De toren is ongeleed, gemetseld van kleine baksteentjes. In elke zijde twee galmgaten. De bekroning is een achtkante, ingesnoerde spits. De 19de eeuwse ommetseling van koor en schip is grotendeels ongedaan gemaakt. Deze muren zijn opnieuw gemetseld met oude handgevormde baksteen. Aan noord- en zuidwand overheerst het geel, aan het koor veel rood. Aan de noordwand een mooie ingangspoort in een gotische, geprofileerde omlijsting waarin een opvallende monstertop. De steunberen zijn verwijderd. Een gedenksteentje herinnert aan de restauratie. In het koor duidelijke sporen van dichtgemetselde ramen. Een raam is gespaard gebleven, zodat hier de prachtige gotische tracering te bewonderen is. Dit raam is voor de helft van glas voorzien. Aan de zuidwand een dichtgemetselde ingang, op de kop na identiek aan de noordelijke ingang.

Interieur

De kerk bezit een tongewelf, ondersteund door zware trekbalken die rusten op korbelen, eindigend in gegroefde sleutelstukken. Opvallend mooie gewelfrozetten: de maan, sterren, het alziend oog en tenslotte in de koorsluiting de zon. Het koor is vijfzijdig, in het half geopende raam zijn restanten van tijdens de restauratie gevonden gebrandschilderd glas geplaatst. De verdiepte gotische nis kan de plaats van het sacramentshuisje zijn geweest. Zowel noord- als zuidwand laten sporen zien van vroegere vensters. Onder het orgel een bijzonder renaissance hek, dat misschien vroeger een koorhek is geweest. De stijlen zijn alle verschillend, tussen het lofwerk diverse kopjes. De kerk bezit belangrijk meubilair, daterend uit de tweede helft van de 18de eeuw. Het bestaat uit kansel, lambrizingen en banken, waaronder een herenbank en vertoont een opvallende eenheid. Het houtwerk in het koor is versierd, in het schip onversierd. De overhuifde herenbank, waarvan overigens de versieringen zijn weggehaald in 1796, behoorde toe aan de familie Van Aylva. De vier tekstborden, voorzien van mooi snijwerk met ranken, voluten en kopjes, moeten van de hand van dezelfde houtsnijder zijn die ook de versieringen aan de lambrizing in het koor vervaardigde. Een opvallend detail aan de vrouwenbanken is, dat zij geen rugschot bezitten. De kansel is gemaakt in 1759 door de "timmerluiden" Jacob Fransen en Heerke Broers. Het snijwerk is van de hand van Eilardus Swalve, houtsnijder uit Leeuwarden. Ook namen van de toenmalige kerkvoogden zijn bewaard gebleven.

De vijf panelen zijn gescheiden door in voluten eindigende pilasters. Op de panelen zijn de zeven christelijke hoofddeugden uitgebeeld: de **Gerechtigheid**, geblinddoekt en met het zwaard; de **Waarheid** met palmtak, zon en rijksappel; het **Geloof** met de tafelen der wet en het evangelieboek; de **Liefde** als een moeder met haar kinderen; de **Hoop** met het anker; de **Standvastigheid** met een zuil; de **Voorzichtigheid** met slang en spiegel. De leuning van de kanseltrap heeft gesneden balusters. Ook hier een monstertop. Het daarboven aangebrachte wapen van de Aylva's is in 1796 verwijderd. Nu ziet men hier een scheepje onder het kruis.

Onder de panelen nog gesneden kopjes, de kuip eindigt bolvormig. De kanselbijbel dateert van 1660. In het doophek een koperen doopvont op houten voet. Eenvoudig doophek met gesloten paneeltjes waarboven een zuiltjesgalerij. De houten vloer is bij de restauratie verwijderd waardoor de goed geconserveerde zerkken weer zichtbaar zijn. Hierop vindt men namen als Lamper, Unia, Meijnsma, die herinneren aan de vroegere adellijke families. Onder de Meijnsmazerk bevindt zich een graf kelder. Een gotische zandstenen zerk uit 1546 dekt een priestergraf. In het portaal onder de toren is eveneens nog een grote zerk te bezichtigen.

Het orgel is in 1880 gebouwd door L. van Dam, waarbij veel materiaal is opgenomen uit een vorig instrument. Dit werd in 1750 geplaatst en in 1786 gerestaureerd. Het orgel is toe aan restauratie.

Dispositie:

Manuaal: Prestant 8 vt, Bourdon 16 vt, Holpijp 8 vt, Octaaf 4 vt, Quint 3 vt, Octaaf 2 vt, Roerfluit 4 vt, Cornet = open plaats, Trompet 8 vt Bas, Trompet 8 vt Disc.

Bovenwerk: Salicionaal 8 vt, Viola di Gamba 8 vt, Fluit Dolce 8 vt, Fluit travers 4 vt, Gemshoorn 2 vt.

Op de orgelgalerij een doorlopende expositie over stinsen en states in Friesland. De kerk is in de zomermaanden geopend. Het Stinspoortje, laatste restant van de Uniastate, daterend uit 1616, is eveneens museum en ook zomers te bezichtigen. De state is in 1756 afgebroken.

G. Yedema
1986

Literatuur:

- S. ten Hoeve, De Hervormde kerk te Beers.,1974.
- S. ten Hoeve. Friese preekstoelen. Leeuwarden, 1980.
- Kunstreisboek voor Nederland. Amsterdam, 1977.